

Eupen en Malmédy. Overwinnaars in actie: lekker annexeren.

Olav Petri

Anno 2022 houd je het in Europa niet meer voor mogelijk: als overwinnaar of uit wraak of om emotioneel politiek te bedrijven een gebied van een ander land afpakken en aan je eigen land toevoegen. Toch zagen we het met de Krim gebeuren en ook zijn in ex-Joegoslavië hele nare dingen gebeurd om een grens te vast te stellen of te verleggen. Je hoeft de mensen maar op te juttten als populistisch leider en het slechte in de mens komt boven drijven..... In de eerste naoorlogse jaren deed Nederland ook mee. Onze oostgrens zou richting Keulen opschuiven, het gebied zou landbouwgebied worden, weg met de industrie. Vooral in Nederland waren veel voorstanders, de geallieerden zwegen. Uiteindelijk werd alleen het wat onhandig gelegen Duitse plaatsje Elten geannexeerd plus nog wat kleingoed. Dit alles werd later weer ongedaan gemaakt, waarbij de grootste semilegale smokkeloperatie uit de geschiedenis plaatsvond.

In België gingen na de Eerste Wereldoorlog stemmen op om Zeeuws Vlaanderen te annexeren dat tijdens de Tachtigjarige Oorlog door het optreden van bijvoorbeeld prins Maurits verloren was gegaan en dat de scheepvaart op de Westerschelde naar Antwerpen kon belemmeren. Aanleiding? Nederland zou niet neutraal genoeg geweest zijn tijdens de oorlog en veel goederen aan Duitsland geleverd hebben.

Een vreemd geval zijn de zogenaamde Oostkantons van België met Eupen en Malmédy. De gebiedjes werden Pruisisch sinds de val van Napoleon, na de Eerste Wereldoorlog opeens Belgisch, in 1940 weer Hitler Duits en heden weer Belgisch. In deze regio is Duits de officiële taal. De streek omvat ook St. Vith en het "Neutrale gebied van Moresnet".

In Wenen werden na de val van Napoleon in 1815 de grenzen van Europese landen opnieuw vastgesteld. Nederland als groot koninkrijk, een buffer tegen Frankrijk, kreeg echte rijksgrenzen, door een commissie netjes op een kaart getekend, rekening houdend met oude grenzen uit de Middeleeuwen, met riviertjes, heuvelruggen en zo. Probleempjes zou men ter plekke wel regelen. Er kwam ook wat landjepik aan te pas, Bitburg werd Duits, terwijl het eigenlijk bij Luxemburg hoorde.

Alles liep probleemloos, maar wat een potloodstreepje op een landkaart is, is in werkelijkheid wel een kilometer of meer. Dat leverde uiteindelijk een landje op dat begon bij Vaals en dat als een smalle driehoek naar het zuiden liep en waar een zinkmijn gelegen was die Nederland en Pruisen alle twee graag wilden hebben, bij het plaatsje Moresnet. Onoplosbaar probleem, eindeloos touwtrekken, en zo werd het tot 1914 -toen Duitsland België binnenviel- het "Neutrale gebied van Moresnet" met een zeer gecompliceerd gedeeld bestuur

op allerlei gebieden. Een verhaal apart. Het Drielandenpunt bij Vaals was dus lange tijd een Vierlandenpunt.

De gebieden Eupen en Malmédy werden dus Pruisisch, al had Eupen vanouds banden met de Oostenrijkse Habsburgers gehad, en was Malmédy meer op Luxemburg georiënteerd en meer Franssprekend. Eupen sprak vooral Duits. Voor de bewoners zal het weinig uitgemaakt hebben, immers, wat belangrijk was voor de mens was anno 1815 vooral of het bestuur eerlijk was, bescherming bood en niet te veel belasting hief.

De inval van de keizerlijke Duitse troepen in België in augustus 1914 kwam als een koude douche voor België, zenuwachtige Duitse bevelhebbers fusilleerden veel Belgische burgers waarvan ze meenden dat die op de militairen geschoten hadden. En dan volgde de bezetting. Europa had deze oorlog vanwege troonopvolger die vermoord was in Sarajevo niet zien aankomen, men lag eerst nog gewoon op het strand. Ik hoorde als kind nog van een tante die als meisje met haar ouders hals over kop per trein uit Zwitserland naar Nederland terug reisde. Overal op stations zagen ze massa's militairen. Fransen aan de ene kant van de Rijn, Duitsers aan de andere kant.

Tja, en dan verliezen de legers van keizer Wilhelm II in 1918 de oorlog, Britse troepen trekken het gebied binnen, Belgische troepen doen als mede-overwinnaars graag mee aan wat bezettingszaken in Duitsland en in het Verdrag van Versailles wordt Belgische verontwaardiging over 4 jaar oorlog en ellende gesust met de verlegging van de oostgrens ten gunste van België. Er moest wel een volksstemming komen maar die vond plaats in een sfeer van nepnieuws en intimidatie. En zo koos men dan voor België. De gebieden werden Belgisch en de Duitse taal horen we dan ook vandaag in Brussel zodra daar iets plechtigs gebeurt in het parlement.

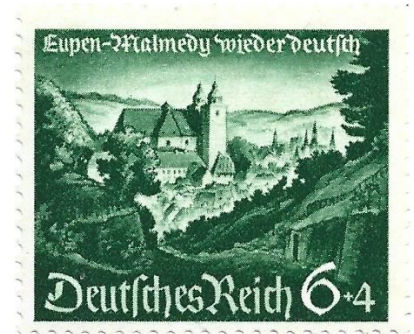
In de meidagen 1940 werden Eupen Malmédy weer Duits - vond men niet heel erg - totdat de oproepen voor de Wehrmacht binnenkwamen en alle andere dingen die Hitler graag wilde doorvoeren.

En dan nu de filatelie...

De annexatie van 1920 zien we terug in de zegeltjes van koning Albert met opdrukjes Eupen en Malmédy, eerst nog in Pfennig en Mark als munteenheid voor Eupen, later voor beide gebieden in Belgische frank. De postale autoriteiten hebben zich uitgeleefd, want er zijn ook portzegels voor beide gebieden uitgegeven. Men mocht ze in beide regio's door elkaar gebruiken. Overigens heb ik nog geen toevallig verdwaalde enveloppen in dozen gevonden waar deze zegels op zaten.

Net zulke zegels van koning Albert met "Deutschland Allemagne" als opdruk waren voor de bezettingstroepen van het Rijnland bestemd. Niet voor gebruik door burgers maar alleen door de militairen en wie daarbij hoorden. Vaak zijn

vaag gestempelde Belgische zegels voorzien van een valse opdruk. Dus opgelet!

In 1940 vierde Hitler de herovering van Eupen en Malmédy met twee landschapszegels waar de plaatsen op te zien zijn in vredige stemming, wel in eenvoudige kleuren groen en bruin. Uiteraard waren er poststukken met “feeststempels” zoals in Danzig al was gebeurd. In 1945 werd alles weer zoals het tot 1940 was geweest. In 1980 wandelde ik in dat gebied en ik zag mijn postzegels tot leven komen. Het doet je wat als verzamelaar, decennialang bekend met beide plaatsnamen, wanneer je bezuiden Limburg opeens ziet “Eupen 15 kilometer”.

En Moresnet? Daar is ooit een serie keurige zegels voor in omloop gebracht tijdens een van de bestuurlijk roerige periodes die Moresnet gekend heeft. Niet erkend, niet echt gebruikt. In Filatelie is er smakelijk over geschreven. Trouwens, enige tijd was het Esperanto daar als officiële taal gedacht! Best een gebied om eens wat van bij elkaar te zoeken!